

(המשך מעמוד 49)

הרמטכ"ל עצמו במלאכה זו, אסכי נמצא תחת ביקורת מתמדת של מפקדי-יחידות ופסיכולוגים צבאיים. בעניין זה, ביקר פעמים רבות בלישכות-הגיוס שנתמזל מאמץ הגיוס-מחדש, וביחידות שאליהן נשלחו חיילים, "בעייתיים" אלה. הרעיון נראה, ממבט ראשון, כרעיון מזהיר. צה"ל יציל משאבי כוח-אדם שלא נוצלו עד כה, ובעת-העונה-האחת יציל מחיי-פושע ומחיי-רחוב צעירים רבים, על-ידי החינוך שיתן להם ועלי-ידי עצם הכנסתם למסגרת הצבאית הבונה.

אולם אט"ט הסתבר, כי הרעיון הוא בעיקר חלום שקשה — או כימעט בלתי-אפשרי — להגשימו. מפקדי היחידות, ש-

אט"ט החלו המפקדים שלא להסכים לקבל חיילים מסוג זה ליחידותיהם ולהיפך-טו, או לעזור לאלה שכבר שרתו ב"י יחידה, להשתחרר מצה"ל. כעבור תקופה של שנת-ניסיון אחת התברר לשילטונות הצבא, כי הגיוסין ניכשל. גידרון עצמו אינו מאמין בכישלון ה"ניסיון, למרות שכיום אין הוא בשירות פעיל בצה"ל. הוא מוכן גם היום להגן על הרעיון שלו בלהט רב. על גידרון, ש-הוא עדיין איש צבא באופן רישמי, נאסר לשוחח עם העולם הזה בנושא הקרוב ל-ליבו, למרות שהביע את רצונו לכך.

כאשר הוחל בניסיון, היתה הכוונה לשתף במאמץ הכללי גורמי חינוך ורפואה. דובר-צה"ל אסר גם על קצין-החינוך של צה"ל, תת-אלוף בצלאל אמיר, להתראיין בנושא זה, ולהגיב על האשמה החמורה שמיפקד דת קצין-חינוך-ראשי לא פעלה כלל בקרב חיילים אלה. קצינים המקורבים לאמיר מגינים עליו, וטוענים כי אמיר ניסה פעמיים אחדות לפעול בקרב חיילים אלה, אך לם תמיד גידחה על-ידי המפקדים שבשטח, מבלי שניתן לו גיבוי למאמציו אלה על-ידי הרמטכ"ל.

חשיבות לאומית, ולא כאל מיבצע פירי סומת. "היה צריך להכין קאדר של פסיכר-לוגים ואנשי חינוך שיעבדו עם הנערים, בטרונות ולאחריהם. הם היו צריכים להגיע ליחידותיהם כשהם עצמם בשלים לגיוסין ולעמוד שם תחת פיקוח מתמיד של גור-מי רפואתי-נפש וחינוך. במקום זאת התי-ייחסו ביחידות אל הקב"נים ואל קציני החינוך כאל מיטרה."

תופעות של גניבות, הרבה מעל ומעבר למה שהיה מקובל בצבא עד היום, החלו בולטות במחנות שבהם שירתו המגוייסים החדשים. הגניבות לא היו רק בין החיי-לים עצמם, אלא פגעו גם בצידוד יקר ונשק-לם בשווי של אלפים רבים של לירות — אשר מצאו את דרכם אל השוק האורחי. אחדים מאלה שנשלחו להיות נהגים, מיקצוע שנחשב בעיני המגוייסים החדשים כמכובד ביותר מבין אלה שניתן להם לעסוק בהם, היו נעלמים עם המכוניות הצבאיות שהופקדו בידיהם לימים שלמים, כשהמישטרה הצבאית מחפשת אחריהם. ניסיון לגייס אנשים מקרב המגוייסים ה-בעייתיים דווקא למישטרה הצבאית, הוכיח שוב את האימרה שאסור לתת לחתול

מן המגוייסים החדשים. תופעות של חיי-לות שטופות-דמעות, העומדות ליד דלת מישטרה של קצינת-החין שלהן, ומתלוני-נות על הצקות — ובמקרים מסויימים על התעללות של ממש — מצד אותם חיילים הפכו, בבסיסים מסויימים תופעות של קבע. באחד הבסיסים אף התחוללה תיגרה, ש-נמשכה שעה ארוכה, ואשר במהלכה היה צורך להועיק מישטרה אורחית מתחנה סמוכה, כדי להרגיע את החיילים הניצים. לפני צה"ל עמדו שתי אפשרויות: ל-חדול לגייס את נוער-השוליים ולהמתין עד שלוש שנים, כדי שלא שוכר התגייסו שתתחרר, או לנסות להיפטר גם מאלה שכבר לובשים מדים. האפשרות השנייה היתה, למעשה, קלה יותר, כיוון שרבים מן המגוייסים החדשים הצליחו להשתחרר, בעיקר בעזרת קציני-בריאות-הנפש, ואח-רים פשוט ערקו.

יחידות נערות השוליים

יימת בעייה נוספת, של חיילים מבוגרים יותר, גילאי 25 עד 30, ש-גוייסו לאחר שגידחו בגיל 18. אלה לא התי-אימו, מן הבחינה החברתית, לקבוצות חיילי נוער-השוליים בגילים הצעירים. צה"ל החליט לשתר את הבעייה בשקט. בעוד תחילת מיבצע הגיוס היתה תוך פירסומת עצומה וטפיחה אדירה על השכם, החלה פעולת השיחורור בצינעה רבה. רמות ה-קריטריונים לגיוס הועלו מחדש. צעירים שנקראו למיבדקים נשלחו חזרה לבתיהם, ולאחל שכבר התגייסו, "עורר" להשתחרר. כיום, כמובן, גם אחוז מסויים — אס-גם קטן — של חיילים אשר השתלבו במסגרת הצבאית והפכו חיילים של ממש, ועל-ידי כך ניצלו מציפורני הרחוב והפשע, אולם, כפי שאמר לכתב העולם הזה מפקד בכיר בצה"ל: "את אלה יכולים היו ל-הציל העובדים הסוציאליים. הנוק שהביאו חבריהם שלא הצליחו להשתלב היה גדול הרבה יותר, אפילו מנקודת-ראות חינוך-כית, מן התועלת שהביאו חיילים בודדים אלה."

אחרי צה"ל ניכשל בניסיונו עם חיילי נוער-השוליים, הוא נכנס עתה להרפתקה חדשה, בעלת עיקרון דומה. בשבועות ה-אחרונים החלו מכלילים יחידות של נערות-שוליים, ביניהן בעלות עבר פלילי הכולל בתוכו עבירות סמים וזנות, בתוך יחידות מיוחדות, כדי לנסות להוסיף כוח-אדם ל-צה"ל, וכדי לעזור לנערות עצמן.

יחידות אלה קיבלו את השם "יחידות יחס. בצה"ל מתבדחים כי יחס הוא ראשי תיבות של "יחידת חיילות סוטות". לפני כחודש גוייסה יחידה ראשונה של בנות ונשלחה לטירונות מיוחדת.

חיילות התפשטו מהמדים

אולם כבר ביומיים הראשונים החלו בעיות שהמ"כיות בבסיס הטירונות לא ידעו איך להתגבר עליהן. החיילות התחצפו, סירבו לציית לפקודות וכשניסו לאכוף עליהן פקודה, הן התפשטו ממדי-הן והכריזו שהן מוזרות על התענוג ל-שרת בצה"ל. במיקרה אחד אף היתה קטטה המונית בין הבנות לבין עצמן. מפקדות יחס היו צריכות ללוות את מגוייסות-השוליים כבר בצעדיהן הרא-שונים, אך מפקדת קצינת ח"ן ראשית הציב אותן רק לאחר סיום הטירונות, כדי לחסוך כוח-אדם. מהטירונות המיוחדת תעבורנה הבנות לשרת בתייחולים. אין ספק כי המיפגש בין חיילות אלה לבין התפקיד אותו תצ-טרכנה לבצע, עובדת הסניטרית-המתחילה בבית-החולים, יהיה מלווה בברקים ורעי-מים.

קשה לתאר כי בנות אשר לא הסכימו לקבל פקודה צבאית פשוטה ממפקדת לבושת מדים, תסכמנה לקבל הוראה, ל-גקות את צרכיו של חולה זקן, או לש-טוף את ריפעת חרתי-החולים, שתגיע אל-י-הן מאחות אורחית.

יש להניח כי גם ניסיון זה ייכשל. לכמה מיחידות מיוחדות אלה עדיין לא נמצאו מפקדות מתאימות. כוחות-העור המיקצו עיים בתחומי החינוך והפסיכולוגיה עדיין לא הוספו ליחידות אלה, וכפי שחודתה קצינת ח"ן ראשית עצמה, בשיחה לפני שבועות מיספר: "אני עוד לא יודעת איך לאכול את הנערות האלה."

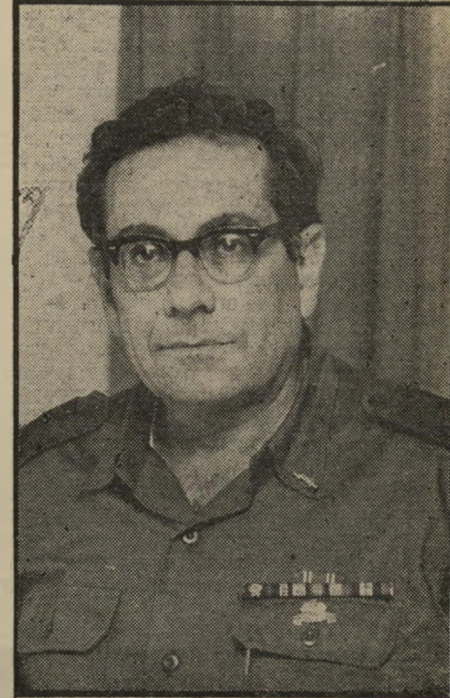

פיתרון א' המיקצוע המכובד ביותר שאלין נשלחו מגוייסי-השוליים היה נהגות. גם כאן היו מיקרים של נהגים אשר ערקו, יחד עם המכוניות שניתנו בידיהם, לימים שלמים וטיילו עם הכרזות שלהם בכל רחבי הארץ. למפקדים לא היתה ברירה אלא לשלוח בעקבותיהם את המישטרה-הצבאית.

פיתרון ב' הפיתרון בו נחקרו, לדיבריהם, מגוייסי-השוליים עצמם היה לשלוח אותם לאימוני-טירונות ואחרי-כך: "הפכו אותנו לעבדים של חיילים ולא לחיילים". עיקר המשימות שהוטלו על מגוייסי-השוליים היו במיסגרת עבודות המחנה, עבודות חקק, עבודות ניקוי ושימון בתוך מחסנים, נהגים ועוררי-נהגים, שוליות במוסכים ושוטרים גדודיים (ש.ג.). ניסיון להפוך חלק מהם למ.צ., נכשל.

מיספר סטיכולוגים, שהוצבו למשימה של קליטת נוער-השוליים, נדחקו אט"ט מ-תפקידם, ביוזמת המפקדים המקומיים, מבלי שניתן להם גיבוי לפעולתם שיכולה היתה, לדעת רבים, להציל את הגיוסין מכישלון. הסביר השבוע פסיכולוג, שעסק בנושא זה, לכתב העולם הזה: "הגיוסין יכול היה להצליח, לו היו מקדישים לו מחשבה של ממש ומתיחסים אליו כאל מיבצע בעל

המחנך

קצין-חינוך-ראשי, תת-אלוף בצלאל אמיר, היה צריך לקחת חלק בניסיון גיוס נוער-השוליים, כאשר הכוונה היתה לא רק לשלבו במערך הצבאי, אלא גם לחנכו. מקורביו של אמיר, אשר גם עליו נגזרה השתיקה, טוענים כי האשמה אינה שלו וכי היו מפקדים אשר דאגו לדחוק את רגליו,

אליהן נשלחו חיילים מקרב מגוייסי נוער-השוליים, לא גילו את הסבלנות והסובלנות שציפו מהם. החיילים נשלחו לעבודות-מחנה, לעבודות-חקק, לתוך המחסנים, ל-עבודות ניקוי ושימון, שירתו כנהגים או כ-כעוררי-נהגים, כשוליות במוסכים או כ-שוטרים-גדודיים (ש.ג.). לאלה מהם ש-הגיוס לצה"ל היה חלום בהתגשמותו, ל-אלה שראו עצמם זכאים, כמו האחרים, להפוך חיילים מן השורה ולבנות את חייהם מחדש בדרך זו, נגרמה אכזבה עמוקה.

כאשר סוג זה של נוער מתאכזב, הוא סטגנר בתוך קליפתו הנוקשה, כפי ש-היטיב להגדיר זאת רס"ר בסיס-החימוש, קשה לרכוש את אמונם של צעירים אלה. צה"ל רכש, מתחילה, את אמונם בכך ש-הסכים להוציאם מתחום הבלתי-ראויים, ו-גייס אותם לשורותיו, "אבל אחר-כך ראינו שאנחנו בסך-הכל עבדים, משלתים של חיילים, ולא חיילים", סיפר השבוע אחד חמגוייסים החדשים, שכבר הספיק להשי-תחרר.

פעולה ללא גיבוי

אט"ט התגדה כי נוער-השוליים הוא בעייתי ומוזיק. יחידות שלמות גילו לפתע את הסמים, גילו את מישחקי-הקלפים, גילו שלא תמיד צריך לחישט את הפקודות, וכי את העבודה צריך לעשות בעיקר, "על-פני השטח". מפקדים רבים הגיעו למסקנה, כי התועלת שבתוספת כוח-האדם שניתן להם מפוקפת לחלו-טין, משום שהשפעתו של אותו נוער על החיילים, "הרגילים" היתה משמעותית הר-בה יותר מן האשפעת הטובה של החיילים על אותו נוער — ההיפך חגמור מאמונתו של גידרון.